Lisäävätkö yritystuet innovaatioita?

Elias Einiö
VATT

VATT-ETLA Yritystukiseminaari, 18.4.2017

Yritystukien yleisistä tavoitteista

- **Taloudelliset tavoitteet**
  - Investoinnit; työllisyys; tuottavuus
  - Tärkeää tarkastella koko talouden tasolla
    - Tuetun yrityksen työllisyyden kasvu voi johtaa työllisyyden pienenemiseen muissa samalla markkinalla kilpailevissa yrityksissä; sama koskee investointeja; vähemmän tuottavuutta.
  - Yleinen suositus: vältetään tukia, jotka hidastavat talouden uusiutumista ja tuottavuuskehitystä
- **Yhteiskunnalliset tavoitteet**
  - Ympäristö; turvallisuus; tasa-arvo jne.
  - Voivat usein hidastaa uusiutumista/tuottavuuskehitystä
  - Tuottavuuskasvun hidastuminen huomioitava kustannuksena
  - Saavutetaanko tavoite paremmin muilla toimilla

Taloudellisesti tehokas yritystuki

1. **Ei tueta yritykselle hyvin kannattavaa toimintaa**
   - Toiminta toteutuu ilman tukea

2. **Ei tueta yritykselle huonosti kannattavaa toimintaa**
   - Huono tuotto veronmaksajan euroille
   - Hidastaa tuottavuuskasvua (sitoo resursseja matalan tuottavuuden liiketoimintaan)

- **Miten tukia tulisi perustella?**
  - Kohtaan 1 tarvitaan syy miksi kannattava projekti ei toteudu (mm. rahoitusmarkkinoiden puutteellinen toiminta)
  - Kohtaan 2 tarvitaan lisähyötyjä = ulkoisvaikutukset muuhun talouteen ja yhteiskuntaan (esim. perustutkimus ei ole liiketaloudellisesti kannattavaa, mutta isoja kokonaishyötyjä)

Innovaatiotuet

- Perusteet taloudelliselle tehokkuudelle hyvät, koska
  - tuottavat usein laajempia hyötyjä
  - korkea riski, monimutkaiset projektit: rahoituksen saatavuudessa markkinoilta voi olla puutteita
- Laajemmat hyödyt eivät itsestään selviä
  1. Tuki ei välttämättä tuota lisää T&K-toimintaa tuetussa yrityksessä (→ ei myöskään laajempia hyötyjä).
     - Tuki voidaan kohdentaa siten että sillä ei ole vaikutuksia
     - Ensimmäisen asteen kysymys on, vaikuttaako tuki yrityksen toimintaan (T&K-investoinnit, patentointi jne.)
  2. Tuen myötä tuotettu uusi tieto ei välttämättä leviä talouteen
     - Tärkeä tutkia, vaikka vaikeampaa

Tutkimustieto tukien vaikutuksista TKI-toimintaan ja ulkoisvaikutuksista

1. T&K-verohuojennukset
2. Suorat T&K-tuet

T&K-verohuojennukset

- Laaja evidenssi T&K-verohuojennusten myönteisistä vaikutuksista
- *Englannin* T&K-verohuojennus lisäsi T&K-investointeja ja innovaatioita **(Dechezleprêtre, Einiö, Martin, Nguyen, Van Reenen, 2016)**
  - Tuotti ulkoisvaikutuksia (T&K-investoinnit lisääntyivät myös teknologisesti läheisissä yrityksissä, jotka eivät saaneet tukea)
- *Yhdysvaltojen* T&K-verohuojennus lisännyt myös T&K-investointeja **(mm. Bloom, Schankerman, Van Reenen, 2013; Rao, 2014)**

- Tukien on havaittu heikentävän tukea ilman jäävien kilpailuasemaa (tuen kilpailua vääristävä vaikutus)
- Myönteiset ulkoisvaikutukset merkittävästi suurempia kuin haitalliset markkinavaikutukset **(mm. Bloom et al., 2013)**

Suorat T&K-tuet

- Evidenssi viittaa pääosin suorien T&K-tukien myönteisiin vaikutuksiin
  - Tukiohjelmissa ja kohdentamisessa enemmän vaihtelua kuin verohuojennuksissa
- *Tekesin* suorat tuet lisänneet T&K-investointeja, työllisyyttä ja tuottavuutta **(Einiö, 2014)**
  - Tekesin tukien ulkoisvaikutuksia ei ole luotettavilla kausaaliasetelmilla voitu tutkia
- *Yhdysvaltojen* Small Business Innovation and Research –tukiohjelmasta ristiriitaisia tuloksia:
  - Wallsten (2000): ei lisännyt T&K-investointeja (kaikki tuet)
  - Howell (2016): SBIR:n energiasektorin suorat T&K-tuet lisäsivät innovaatioita ja yksityisiä pääomasijoituksia
- *Pohjois-Italian* T&K-tukiohjelma lisäsi kiinteitä investointeja ja innovaatioita **(Bronzini & Iachini 2014; Bronzini & Piselli, 2016)**
- Kokonaistaloudellisia hyvinvointivaikutuksia vaikeampi tutkia
  - Takalo, Tanayama & Toivanen (2013): Kun oletetaan, että Tekes toimii yhteiskunnallisen hyödyn maksimoinnin kannalta optimaalisesti, arvioituu tukiohjelmalle merkittäviä hyvinvointivaikutuksia

Yhteenveto ja johtopäätökset

- Tuottavuuskasvun hidastuminen asettaa reunaehdon taloudellisesti tehottomien tukien pitkäaikaiselle käytölle
- Innovaatiotuilla on havaittu laajalti olevan myönteisiä taloudellisia vaikutuksia (ml. Tekesin tuet)
- Erityisesti T&K-verohuojennusten osalta laajaa evidenssiä myös ulkoisvaikutuksista
- Suositukset:
  1. Yritystukipolitiikan virtaviivaistaminen ja kohdentaminen taloudellisesti tehokkaisiin tukiin (erityisesti T&K-tuet)
  2. Vaikuttavuuden järjestelmällinen testaaminen tieteellisillä koeasetelmilla (esim. Englannin Creative Credit satunnaistettu koeasetelma, Bakhshi et al. (2013))

Kiitos!

elias.einio@vatt.fi